

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 326

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi
Adam Kopiński, Agnieszka Bem

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-412-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Iwona D. Czechowska: Kondycja gospodarstw domowych i konsumentów (60+) oraz uwarunkowania rynkowe ich zachowań	11
Joanna Duda: Działalność finansowa i inwestycyjna polskich MSP w kontekście międzynarodowym	21
Ewa Dziawgo: Hybrydowa opcja collar – analiza własności	35
Anna Feruś: Rola i znaczenie metody granicznej analizy danych w szacowaniu ryzyka kredytowego przedsiębiorstw	49
Beata Guziejewska: Polityka kształtowania dochodów samorządu terytorialnego w świetle wybranych koncepcji teoretycznych.....	60
Marcin Jamroży, Agnieszka Kopeć, Stephan Kudert: Opodatkowanie opcji pracowniczych w relacji polsko-niemieckiej.....	71
Jacek Jaworski: Luki w zarządczych informacjach finansowych a zmiany przychodów i zysków małych przedsiębiorstw w Polsce. Wyniki badań...	82
Marta Kacprzyk: Kierunki zmian marży zysku operacyjnego spółek wchodzących na rynek regulowany GPW w Warszawie	93
Jerzy Kitowski: Metody oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw budowlanych.....	104
Marzena Krawczyk: Wydatki przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową a pomiar innowacyjności	115
Jarosław Kubiak: Ryzyko kredytowe a wykorzystanie długu krótkoterminowego przez przedsiębiorstwa.....	123
Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun: Determinanty kształtowania się wskaźnika EPS wybranych spółek przemysłu spożywczego i metalowego – ujęcie modelowe	133
Justyna Łukomska-Szarek: Operacyjna i całkowita zdolność do rozwoju samorządów terytorialnych państw Grupy Wyszehradzkiej.....	143
Przemysław Panfil: Czy Polsce potrzebny jest Pakt Fiskalny?	154
Agnieszka Pawłowska: Identyfikacja zagrożeń związanych z ryzykiem przerwy w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw.....	163
Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda: Stan rozwoju rolnictwa a system podatkowy wybranych państw UE	171
Agnieszka Perepeczo: Reakcja inwestorów na decyzje o wypłacie dywidendy a kryzys finansowy	184

Aleksandra Pieloch-Babiarz: Wysokość pieniężnych wypłat dywidendy a kształtowanie się kursu giełdowego akcji spółek w pierwszym dniu notowań „Bez dywidendy”	196
Artur Sajnog: Wpływ kapitalizacji rezerw na długookresową rentowność publicznych spółek giełdowych.....	209
Maria Sierpińska: Zastosowanie nettingu w rozliczeniach wewnątrz korporacyjnych.....	222
Agata Sierpińska-Sawicz: Alternatywne do akcji formy lokowania kapitału i ich stopy zwrotu.....	232
Dariusz Siudak: Analiza czasu trwania faz procesu migracji wartości przedsiębiorstw	243
Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska: Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym na rynku zamówień publicznych w Polsce. Analiza porównawcza z firmami krajowymi.....	259
Małgorzata Szalucka: <i>Joint venture versus</i> samodzielne prowadzenie działalności poza granicami kraju – doświadczenia polskich inwestorów bezpośrednich.....	271
Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański: Ocena zarządzania polskimi funduszami Inwestycyjnymi w latach 2000-2011	284
Aldona Uziębło: Ujęcie działalności finansowej w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego.....	296
Stanisław Wieteska: Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wprowadzającego sprzęt elektryczny i elektroniczny	306
Anna Wildowicz-Giegiel: Zdolność konkurencyjna a rentowność przedsiębiorstw w Polsce w latach 2001-2010	318
Radosław Witczak: Odzyskanie VAT naliczonego w podmiotach leczniczych	328
Elżbieta Wrońska-Bukalska: Wykup akcji własnych i dywidenda jako narzędzia obrony przed wrogim przejęciem.....	336
Stefan Wrzosek: Krytyka wybranych propozycji dotyczących rachunku efektywności inwestycji rzeczowych	344
Dariusz Zawadka: Wpływ kryzysu na rynkach finansowych na kondycję europejskich alternatywnych systemów obrotu.....	353
Danuta Zawadka, Agnieszka Strzelecka: Struktura terminowa zobowiązań przedsiębiorstw rolniczych z tytułu kredytu bankowego – ujęcie porównawcze	365
Beata Zyznarska-Dworczak: Zintegrowane instrumentarium rachunkowości zarządczej kluczem do zarządzania kosztami we współczesnym przedsiębiorstwie	377

Summaries

Iwona D. Czechowska: The condition of households and consumers (60+) and market factors of their behaviour	20
Joanna Duda: Financial and investment activity of Polish SMEs in the international context	34
Ewa Dziawgo: Hybrid options collar – the analysis of properties	48
Anna Feruś: Role and importance of Data Envelopment Analysis method for the estimation of companies' credit risk	59
Beata Guziejewska: Local government revenues policy in the light of selected theoretical concepts.....	70
Marcin Jamróży: Taxation of employee stock options in the German-Polish relations.....	81
Jacek Jaworski: Gaps in managerial financial information and changes of revenue and profit in small enterprises in Poland. Research results.....	92
Marta Kacprzyk: Trends in changes of operating profit margin of companies which are going public and getting listed on the Warsaw Stock Exchange	103
Jerzy Kitowski: Assessment methods of building enterprises financial standing	114
Marzena Krawczyk: Expenditures of enterprises on research and development activity versus measurement of innovation	122
Jarosław Kubiak: Credit risk and the use of short-term debt by companies ..	132
Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun: Determinants of shaping the EPS rate of some companies of food and metal industry – model approach	142
Justyna Łukomska-Szarek: Operational and overall capability of Visegrád Group countries to develop local governments	153
Przemysław Panfil: Does Poland need Fiscal Compact?.....	162
Agnieszka Pawłowska: Identification of hazards of business interruption risk in small and medium sized enterprisers.....	170
Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda: State of agricultural development vs. tax systems in selected EU countries	183
Agnieszka Perepeczo: The reaction of investors to changes in the dividend policy and the financial crisis	195
Aleksandra Pieloch-Babiarz: Amount of cash dividend payments and the „ex-dividend” day return's formation	208
Artur Sajnog: The impact of capitalization of reserves on long-term profitability in public quoted companies.....	221
Maria Sierpińska: The use of netting in accounts settlements within the corporation	231
Agata Sierpińska-Sawicz: Alternative to stocks forms of capital investing and their rates of return.....	242

Dariusz Siudak: The duration analysis of enterprises' value migration stages.....	258
Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska: Enterprises with foreign capital on the public procurement market in Poland. Comparative analysis with domestic firms.....	269
Małgorzata Szalucka: <i>Joint venture versus solo venture</i> outside the country – experience of Polish direct investors	283
Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański: Evaluation of the management of Polish investment funds in the last decade	295
Aldona Uziębło: Including the financial activity in the account of cash flows and verification of the correctness of financial statement.....	305
Stanisław Wieteska: Liability insurance of companies introducing electrical and electronic equipment.....	317
Anna Wildowicz-Giegiel: Competitive ability and profitability of enterprises in Poland in the years 2001-2010	327
Radosław Witczak: Factors influencing the possibility of receiving the input tax in health care unites – chosen issues	335
Elżbieta Wrońska-Bukalska: Shares repurchases and dividend payout as methods of defense against hostile takeovers.....	343
Stefan Wrzosek: Critique of chosen propositions regarding real investment efficiency calculation.....	352
Dariusz Zawadzka: Impact of the financial markets crisis on the alternative European investment markets' standing	364
Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka: Term structure of agricultural companies' bank loan liabilities – comparative approach.....	376
Beata Zyznarska-Dworczak: Integration of management accounting instruments for cost management in modern enterprise.....	385

Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska

Uniwersytet Łódzki

**PRZEDSIĘBIORSTWA Z KAPITAŁEM
ZAGRANICZNYM NA RYNKU
ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH W POLSCE.
ANALIZA PORÓWNAWCZA Z FIRMAMI KRAJOWYMI**

Streszczenie: Zamówienia publiczne są jednym z narzędzi rynkowych, które powinny służyć rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy i innowacji. W rzeczywistości mają na celu m.in. poprawę warunków ramowych prowadzenia działalności innowacyjnej przez przedsiębiorstwa. Celem artykułu jest ocena roli i znaczenia przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na rynku zamówień publicznych w Polsce, ich aktywności innowacyjnej oraz ich opinii na temat możliwości wykorzystania zamówień publicznych jako instrumentu wspierającego innowacyjność na tle analogicznych zachowań przedsiębiorstw krajowych (wyłącznie z kapitałem polskim). W opracowaniu oparto się na wynikach badań ankietowych przeprowadzonych na losowo wybranej próbie 685 przedsiębiorstw, wśród których znaleźli się wykonawcy lub potencjalni wykonawcy oraz przedsiębiorstwa nigdy nie uczestniczące w zamówieniach publicznych. Rezultaty analizy dowodzą, że firmy z udziałem kapitału zagranicznego są bardziej innowacyjne i reprezentują większy potencjał na rynku zamówień publicznych.

Słowa kluczowe: zamówienia publiczne, innowacje, innowacyjność, struktura kapitałowa wykonawców.

1. Wstęp

Problematyce BIZ poświęcono wiele publikacji, głównie na szczeblu makroekonomicznym [Witkowska, Wysokińska 2006; Karaszewski 2005]. Znacznie mniej jest natomiast prac mających wymiar regionalny, a jeszcze mniej skoncentrowanych na tematyce mikroekonomicznej na szczeblu przedsiębiorstw [Różański 2010; Starzyńska 2012].

W ostatnich latach, w okresie światowego kryzysu gospodarczego, bezpośrednie inwestycje zagraniczne – przy znacznym ograniczeniu inwestycji krajowych – wydają się najbardziej efektywnym sposobem zwiększenia bezpośredniego dostępu do nowoczesnych technik i technologii w sferze produkcji i zarządzania. Poprzez ofertę nowych lub ulepszonych produktów przedsiębiorstwa z udziałem kapitału za-

granicznego mogą zwiększać swoją sprzedaż nie tylko na rynkach krajowych, ale również na zagranicznych. BIZ są często przeciwstawiane, dość negatywnie ocenianym, krótkookresowym zagranicznym inwestycjom finansowym, mającym często znamiona kapitału spekulacyjnego, potencjalnego źródła zagrożeń rozwojowych [Janasz 2011, s. 33-50].

Firmy z udziałem kapitału zagranicznego odgrywają w gospodarce Polski istotną rolę. Według UNCTAD, Polska znalazła się w pierwszych 25% łącznie sklasyfikowanych 79 krajów, pod względem takich kategorii, jak wartość dodana, zatrudnienie, płace i wynagrodzenia, wpływy podatkowe, eksport, wydatki na badania i rozwój oraz wydatki inwestycyjne, jeśli idzie o udział podmiotów zagranicznych w krajowych wielkościach [Chojna 2012, s. 50].

Rynek zamówień publicznych jest stosunkowo „młody” i będąc pewnym wyodrębnionym elementem powszechnego rynku towarów i usług, charakteryzuje się własną specyfiką. Przepisy o zamówieniach publicznych narzucają wykonawcom tych zamówień spełnienie określonych warunków udziału w zamówieniu oraz dostosowania oferty do opisu przedmiotu zamówienia. Do niedawna stosowano tzw. preferencje krajowe, polegające na korzystniejszym, uprzywilejowanym traktowaniu krajowych wykonawców przy udzielaniu zamówień publicznych [Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r.]. Postępująca liberalizacja i globalizacja gospodarki (wejście Polski do UE) spowodowały, że skończyła się taryfa ulgowa i dodatkowe punkty za polskie pochodzenie firmy, które wynosiło aż 20% w stosunku do ceny wyjściowej [Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r.].

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie roli i znaczenia przedsiębiorstw zagranicznych, o różnym stopniu udziału kapitału zagranicznego, na rynku zamówień publicznych w Polsce, ich aktywności innowacyjnej oraz opinii ich menedżerów na temat możliwości poprawy innowacyjności przedsiębiorstw poprzez system zamówień publicznych. Kwestie te będą analizowane na tle zachowań firm posiadających wyłącznie kapitał polski. W badaniu wykorzystano, obok danych GUS, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w okresie październik 2010-styczeń 2011 na reprezentatywnej próbie 685 przedsiębiorstw [Starzyńska, Wiktorowicz 2012].

2. Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce

Przyczyn zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw jest wiele. W literaturze przedmiotu najczęściej wskazuje się model Portera, opisujący procesy konkurencji w branży, rozumianej jako grupy firm wytwarzających przedmioty substytucyjne. Z napływem BIZ związany jest transfer technologii do krajów goszczących, który dla wielu z nich stanowi potencjalnie najważniejsze źródło makro- i mikroekonomicznych korzyści związanych z tymi inwestycjami. Transfer technologii zainicjowany przez inwestorów zagranicznych wykracza poza samo przeniesienie majątku trwałego do filii, obejmując swym zasięgiem dalszą asymilację i rozpowszechnianie przenoszonych rozwiązań na całą gospodarkę.

Z badań przeprowadzonych w 2008 r. na terenie województwa łódzkiego wśród przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych wynika, że firmy zagraniczne częściej (16,1%) niż krajowe (12,1%) wskazują na dywersyfikację produkcji poprzez wprowadzanie nowych produktów na rynek czy zasadnicze zmiany w procesie produkcyjnym (5,4% wobec 2%) [Starzyńska 2012, s. 202]. W Polsce w latach 2006-2011 obserwuje się rosnącą liczbę podmiotów z kapitałem zagranicznym i pracujących w nich osób, a także wielkość kapitału podstawowego (por. tab. 1).

Tabela 1. Podmioty z kapitałem zagranicznym w Polsce w latach 2006-2011

Wyszczególnienie	Lata					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba podmiotów	18 015	18 515	21 092	22 176	23 078	24 910
Liczba pracujących	1 313 359	1 453 733	1 531 668	1 460 650	1 518 398	1 566 533
Kapitał podstawowy (w mln zł)	145 852,0	153 243,8	170 997,1	179 877,8	188 812,4	194 160,6
w tym:						
– krajowy (w mln zł)	18 662,4	17 436,1	21 313,1	21 954,1	26 679,2	24 623,6
– zagraniczny (w mln zł)	123 196,6	131 856,9	145 996,9	153 577,8	159 267,2	164 559,4
Nakłady na środki trwałe w Polsce (w mln zł)	46 783,9	54 944,4	65 198,3	50 938,4	46 868,3	54 996,0

Źródło: [Działalność gospodarcza... 2012, tabl. 1, s. 34].

W latach 2007-2011 odnotowano średnioroczny wzrost liczby tych podmiotów o blisko 8%. Kapitał zagraniczny stanowił średnio ok. 85% kapitału zakładowego. Nakłady inwestycyjne były najwyższe w 2008 r. W latach 2009-2010 odnotowano spadek tej zmiennej, by w 2011 r. zaobserwować ponowny wzrost, wynoszący ponad 17% w stosunku do roku poprzedniego.

3. Innowacyjność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na tle firm krajowych – wyniki badania empirycznego

W ramach projektu badawczego poświęconego problematyce innowacyjności przedsiębiorstw i ich uczestnictwu w zamówieniach publicznych przeprowadzone zostało badanie wśród 700 firm wylosowanych spośród dwóch grup [Starzyńska, Wiktorowicz 2012, s. 17-23]:

- bazy danych rejestru REGON, będącej w dyspozycji GUS;
- bazy danych o wykonawcach, którzy wygrali postępowanie i realizowali zamówienia publiczne w 2008 r.

Badanie zostało przeprowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interviews), tj. w formie wywiadu przez Internet. Jego celem była m.in. ilościowa i jakościowa ocena podażowej strony rynku zamówień publicznych. Dobór próby miał charakter losowo-warstwowy, z warstwowaniem według profilu działalności. Uwzględniono jedynie te działy PKD 2004, których produkty m.in. były przedmiotem obrotu na rynku zamówień publicznych. Kwestionariusz wywiadu zawierał 43 pytania, poruszające takie grupy tematyczne, jak:

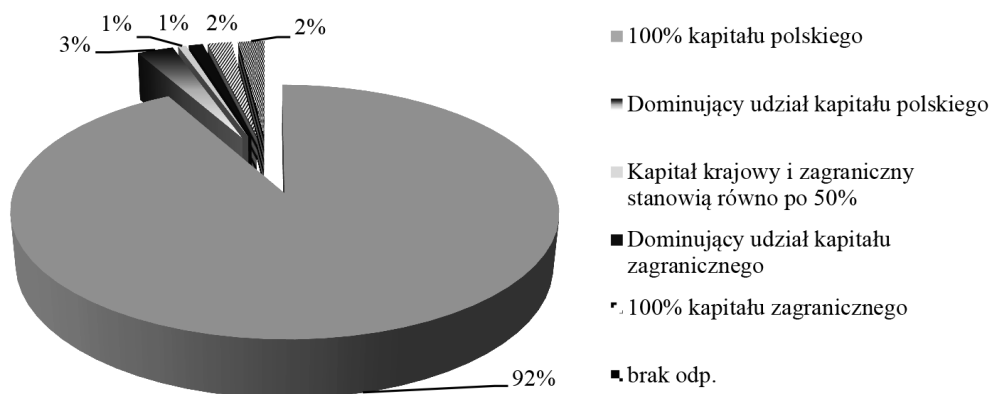
- metryczka przedsiębiorstwa,
- innowacyjność przedsiębiorstw,
- skala zaangażowania przedsiębiorstw w rynku zamówień publicznych,
- opinie przedsiębiorców na temat możliwości, szans i barier proinnowacyjnego oddziaływania zamówień publicznych.

Zgodnie z założeniami, ankietą objęto przedsiębiorstwa zarówno realizujące zamówienia publiczne, jak i takie, które bez sukcesu ubiegały się o ich udzielenie, i wreszcie takie, które nie miały nic wspólnego z rynkiem zamówień publicznych. Ostatecznie przeprowadzono 700 wywiadów metodą CAWI wśród przedsiębiorstw zlokalizowanych w całej Polsce, przy czym ze względu na braki w niektórych odpowiedziach analizie poddano 685 podmiotów. Wśród badanych firm 41 (ok. 6%) stanowiły podmioty z udziałem kapitału zagranicznego (por. rys. 1). Charakteryzowały się one następującymi cechami:

- są to raczej większe podmioty (7% z nich zatrudnia powyżej 249 osób, ok. 54% to podmioty średniej wielkości, a tylko 7% podmioty mikro);
- są zlokalizowane przede wszystkim w większych miastach (37% w miastach zamieszkałych przez przynajmniej 500 tys. osób, ok. 40% w miastach od 50 do 500 tys. mieszkańców);
- częściej niż podmioty o wyłącznie polskim kapitale reprezentują przemysł i telekomunikację oraz szeroko rozumianą opiekę zdrowotną;
- prawie 40% z nich deklaruje roczne przychody rzędu powyżej 30 mln zł, w tym ok. 7% powyżej 100 mln zł;
- 60% oferuje swoje produkty na rynku prywatnym (klientom biznesowym), a co trzecie przedsiębiorstwo jest ukierunkowane na odbiorcę publicznego;
- 25% kieruje swoje produkty przede wszystkim na rynki zagraniczne, 15% ma zasięg ogólnopolski, a 25% – jedynie lokalny.

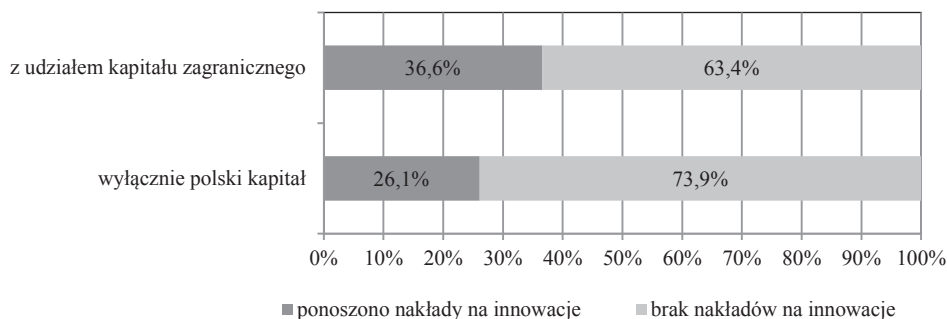
Każda z tych charakterystyk istotnie (w sensie statystycznym, przy p zwykle bliskim zeru) różnicuje podmioty z udziałem kapitału zagranicznego w stosunku do firm wyłącznie z rodzimym kapitałem. Firmy z udziałem kapitału zagranicznego częściej niż polskie podejmują działalność innowacyjną (choć różnice nie są statystycznie istotne – w teście chi-kwadrat $p = 0,142$).

Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego nie dość, że częściej ponoszą nakłady na innowacje, to przeznaczają na nie znacznie większe kwoty – ok. 27% przeznacza na innowacje od 1,5 do 5 mln zł, 20% – od 0,5 do 1,5 mln zł, podczas gdy trzy na cztery co najwyżej 500 tys. zł (różnice te są dość wyraźne, jednak w sensie statystycznym nieistotne – w teście chi-kwadrat $p = 0,152$).

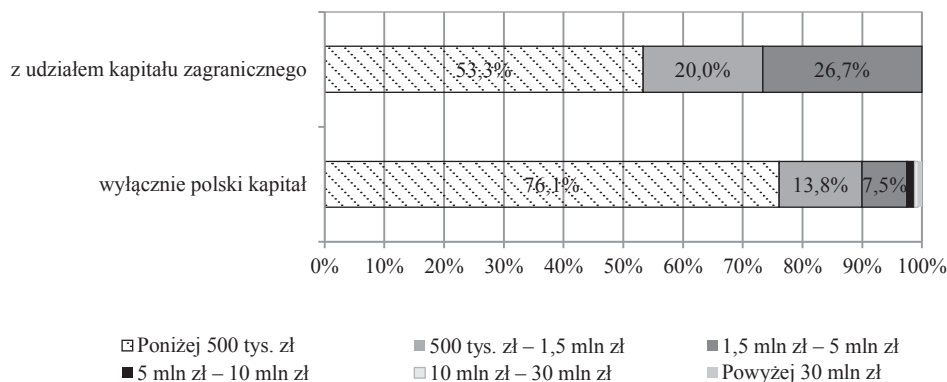
Rys. 1. Struktura własnościowa przedsiębiorstw – uczestników badania

Źródło: opracowanie własne, na podstawie badań.

Rys. 2. Podejmowanie przez przedsiębiorstwa działalności innowacyjnej według struktury kapitału

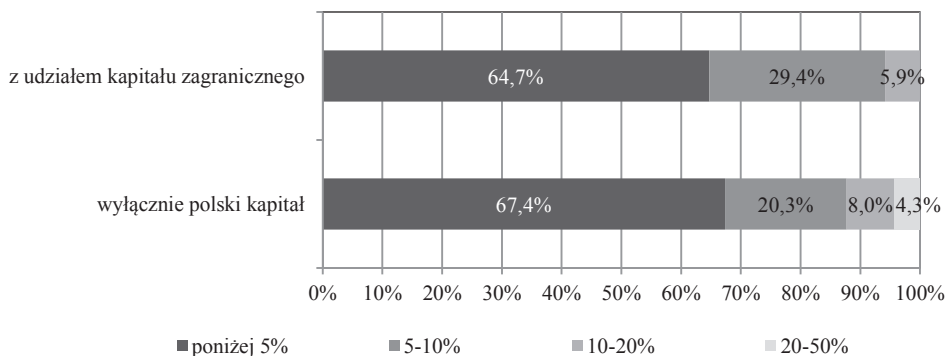
Źródło: jak w rys. 1.

Rys. 3. Wartość nakładów na innowacje według struktury kapitału

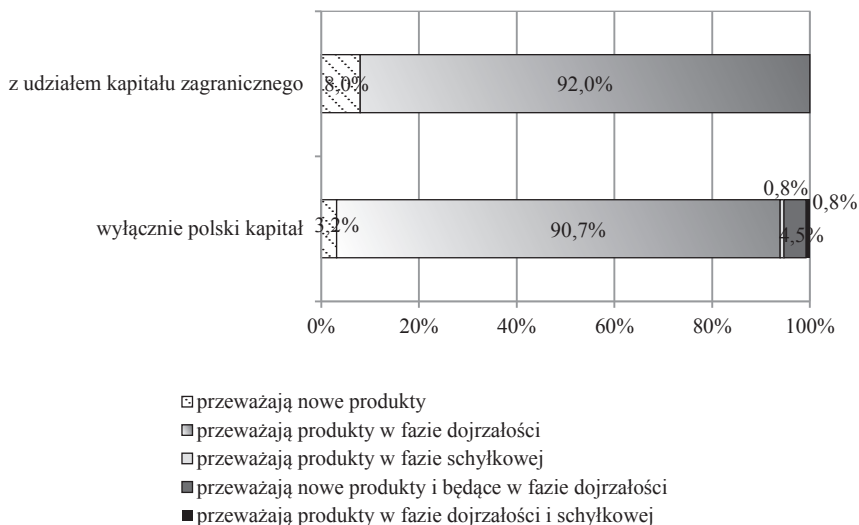
Źródło: jak w rys. 1.

Nakłady na innowacje stanowią zwykle nie więcej niż 5% przychodów firmy – dotyczy to obu omawianych grup; różnice w tym zakresie są marginalne (w teście chi-kwadrat $p = 0,914$).

Rys. 4. Udział nakładów na innowacje w przychodach przedsiębiorstw według struktury kapitału

Źródło: jak w rys. 1.

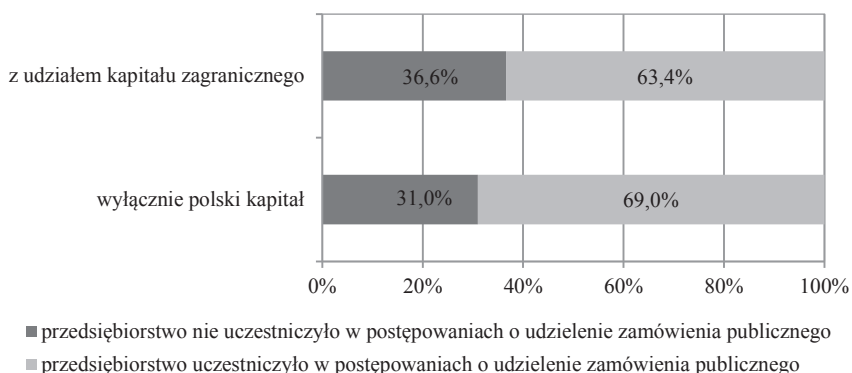
Rys. 5. Portfel produktów z punktu widzenia fazy w cyklu życia produktu według struktury kapitału

Źródło: jak w rys. 1.

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego znacznie częściej mają w swojej ofercie produkty nowe (co dwunasty podmiot z tej grupy wobec zaledwie 3% firm o wyłącznie polskim kapitale). Ogólnie jednak różnice między obiema grupami podmiotów nie są istotne statystycznie (w teście chi-kwadrat $p = 0,471$).

4. Udział w rynku zamówień publicznych przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w porównaniu z podmiotami z wyłącznie polskim kapitałem

Zainteresowanie uczestnictwem w rynku zamówień publicznych jest podobne (w teście chi-kwadrat $p = 0,488$), z niewielką przewagą podmiotów o wyłącznie polskim kapitale (69% wobec 63,4%). Potencjał podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego jest jednak znacznie większy (por. tab. 2). Połowa z nich realizowała przynajmniej 11 zamówień publicznych (prawie dwukrotnie więcej niż polskich firm). Podobnie łączna roczna wartość zamówień (z 2009 r.) jest nie mniejsza niż 19,5 mln zł wobec zaledwie 1,8 mln w odniesieniu do polskich firm. Średnia wartość zamówień jest wyższa w przypadku podmiotów o wyłącznie polskim kapitale, jednak zaważyły na tym postępowania nietypowo duże (o czym świadczy bardzo wysoki dodatni współczynnik skośności).

Rys. 6. Uczestnictwo w rynku zamówień publicznych według struktury kapitału

Źródło: jak w rys. 1.

Tabela 2. Podstawowe charakterystyki potencjału przedsiębiorstw na rynku zamówień publicznych

Wyszczególnienie	Liczba zamówień		Wartość zamówień (w mln zł)	
	polskie	z udziałem kapitału zagranicznego	polskie	z udziałem kapitału zagranicznego
Średnia	20,85	74,45	23,0	21,3
Mediana	6,00	11,00	1,8	19,5
Odchylenie standardowe	40,92	112,14	134,7	18,7
Współczynnik skośności	3,602	1,141	12,760	1,548
p w teście Manna–Whitneya	0,139		0,001*	

Źródło: jak w rys. 1.

Biorąc pod uwagę podstawowe charakterystyki przedsiębiorstw (wielkość zatrudnienia, wartość przychodów, podejmowanie działalności innowacyjnej, traktowanie sektora publicznego jako głównego odbiorcę, a także strukturę kapitału), oszacowano funkcję regresji logistycznej, opisującej prawdopodobieństwo uczestnictwa w zamówieniach publicznych. Wyniki zaprezentowano w tabeli 3. Wynika z nich, że na tle pozostałych czynników istotne znaczenie dla uczestnictwa w rynku zamówień publicznych ma innowacyjność i ukierunkowanie na odbiorcę publicznego – prawdopodobieństwo włączenia w rynek zamówień publicznych jest ponad trzykrotnie wyższe w przypadku firm innowacyjnych (w porównaniu z nieinnowacyjnymi). Szansa na udział w zamówieniach publicznych jest też prawie trzykrotnie większa w odniesieniu do firm z udziałem kapitału zagranicznego niż o wyłącznie polskiej własności (przy założeniu stałego poziomu pozostałych czynników).

Tabela 3. Wyniki estymacji równania regresji logistycznej – szansa uczestnictwa w rynku zamówień publicznych

Zmienne niezależne	B	Statystyka Walda	<i>p</i>	exp(B)
struktura kapitału ¹⁾	1,081	4,198	0,040*	2,948
przychody ²⁾		5,487	0,241	
poniżej 1,5 mln zł	-20,300	0,000	0,999	0,000
1,5 mln zł – 10 mln zł	-19,579	0,000	0,999	0,000
10 mln zł – 30 mln zł	-19,521	0,000	0,999	0,000
30 mln zł – 100 mln zł	-19,182	0,000	0,999	0,000
zatrudnienie ³⁾		0,152	0,985	
do 9 osób	0,315	0,068	0,795	1,371
10-49 osób	0,355	0,090	0,765	1,427
50-249 osób	0,415	0,127	0,722	1,515
struktura produktów wg fazy w cyklu życia ⁴⁾		6,067	0,194	
przeważają nowe produkty	3,294	3,596	0,058	26,952
przeważają produkty w fazie dojrzałości	2,626	3,036	0,081	13,824
przeważają produkty w fazie schyłkowej	-19,632	0,000	0,999	0,000
przeważają nowe produkty i będące w fazie dojrzałości	1,729	1,222	0,269	5,633
innowacyjność ⁵⁾	1,267	11,144	0,001*	3,548
Stała	16,817	0,000	0,999	20107431,7

Grupy odniesienia: ¹⁾ podmioty z wyłącznie polskim kapitałem, ²⁾ powyżej 100 mln zł, ³⁾ powyżej 249 osób, ⁴⁾ przeważają produkty w fazie dojrzałości i schyłkowej, ⁵⁾ brak działalności innowacyjnej; * – zależność istotna statystycznie

Źródło: jak w rys. 1.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 4, firmy z udziałem kapitału zagranicznego są lepiej przygotowane do uczestnictwa w zamówieniach publicznych, ponieważ dysponują bardziej wyspecjalizowaną kadrą – 37,5% z nich zatrudnia wyspecjalizowany zespół ds. zamówień publicznych, kolejne 6% w uzasadnionych przypadkach dodatkowo korzysta z doradztwa, 15,6% czerpie ze wsparcia specjalistycznej firmy. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w planach dalszego zaangażowania w zamówienia publiczne – ok. 30% firm z kapitałem zagranicznym planuje zwiększyć aktywność w tym zakresie (w podmiotach polskich odsetek ten jest dwukrotnie niższy).

Tabela 4. Przygotowanie kadry przedsiębiorstw do prowadzenia procedur zamówień publicznych

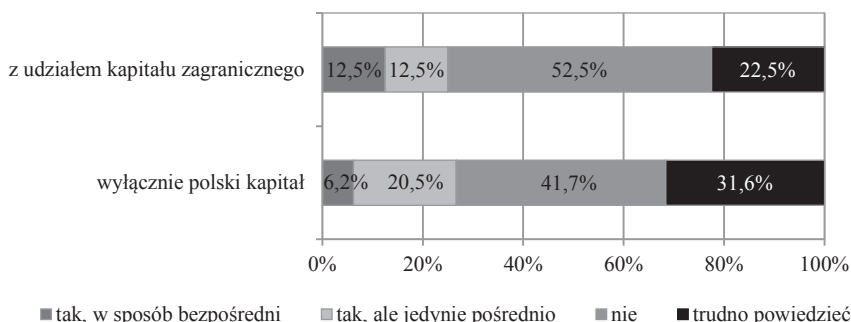
Wyszczególnienie		Wyłącznie polski kapitał	Z udziałem kapitału zagranicznego	Ogółem
Posiadamy wykwalifikowany zespół zajmujący się postępowaniami o udzielenie zamówienia publicznego	n	94	12	106
	%	21,7	37,5	22,8
Posiadamy wyodrębnione stanowisko jednoosobowe do zadań związanych z postępowaniem o udzielenie zamówienia publicznego	n	46	2	48
	%	10,6	6,2	10,3
Zadaniami związanymi z postępowaniami o udzielenie zamówienia publicznego zajmuje się pracownik, który pełni inne funkcje	n	229	11	240
	%	52,9	34,4	51,6
Nie posiadamy pracowników zajmujących się zamówieniami publicznymi, korzystamy ze specjalistycznej firmy	n	57	5	62
	%	13,2	15,6	13,3
Posiadamy własny zespół/pracownika ds. zamówień publicznych, ale w uzasadnionych przypadkach korzystamy z doradztwa	n	7	2	9
	%	1,6	6,2	1,9
Ogółem	n	433	32	465
	%	100,0	100,0	100,0

W teście niezależności chi-kwadrat $p = 0,049^*$

Źródło: jak w rys. 1.

Biorąc pod uwagę lepsze charakterystyki innowacyjności firm z udziałem kapitału zagranicznego, można byłoby się spodziewać, że będą też bardziej skłonne do podejmowania ryzyka związanego z innowacyjnymi zamówieniami publicznymi. Tymczasem wśród 31 (podejmujących takie ryzyko) znalazło się tylko jedno przedsiębiorstwo z udziałem kapitału zagranicznego, mimo że ok. 80% z nich deklaruje, że przynajmniej sporadycznie, ale jednak biorą udział w postępowaniach, których przedmiotem jest produkt innowacyjny (dla porównania, podobnego zdania jest tyl-

ko jedna na cztery firmy z kapitałem wyłącznie polskim). Można zatem wnioskować, że otwartość firm z udziałem kapitału zagranicznego na innowacyjne zamówienia publiczne jest duża.

Rys. 7. Czy Pana(i) zdaniem, sektor publiczny poprzez zamówienia publiczne wpływa na podejmowanie działalności innowacyjnej w Państwa firmie?

Źródło: jak w rys. 1.

W co ósmym przedsiębiorstwie z udziałem kapitału zagranicznego sektor publiczny poprzez zamówienia publiczne wywiera bezpośredni wpływ na podejmowaną przez nie działalność innowacyjną (por. rys. 7). Jest to odsetek dwukrotnie wyższy niż w przypadku firm ze 100-procentowym kapitałem polskim. Z drugiej strony, ponad połowa firm z pierwszej grupy nie widzi żadnej zależności pomiędzy tymi zjawiskami.

5. Podsumowanie

Zamówienia publiczne w Polsce, podobnie jak w Unii Europejskiej, charakteryzują się znaczną dynamiką, zwłaszcza w okresach osłabienia gospodarczego czy wręcz recesji. O ile badania wpływu BIZ na całą gospodarkę czy inwestycje i innowacyjność przedsiębiorstw stanowią przedmiot wielu analiz, to tematyka BIZ a zamówienia publiczne należy do rzadziej spotykanych obszarów badawczych.

Jeśli weźmiemy pod uwagę strukturę własnościową kapitału w przedsiębiorstwach, to można zaobserwować pewne prawidłowości odnośnie do realizacji bądź skłonności do realizacji innowacyjnych zamówień publicznych:

- przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego charakteryzują się większą skłonnością do inwestycji i innowacyjności niż firmy lokalne (tylko z kapitałem polskim);
- zainteresowanie zamówieniami publicznymi obydwu grup przedsiębiorstw jest w zasadzie podobne, jednak potencjał podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na tym rynku jest znacznie większy;

- firmy z udziałem kapitału zagranicznego są lepiej przygotowane do uczestnictwa w zamówieniach publicznych, gdyż częściej dysponują wyspecjalizowaną kadrą w zakresie kontraktów publicznych, czyli częściej korzystają ze wsparcia specjalistycznych firm;
- potencjalni wykonawcy zamówień publicznych rekrutujący się z przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym są bardziej skłonni do podejmowania ryzyka związanego z innowacyjnymi zamówieniami. Ponadto częściej niż firmy krajowe są przekonani o możliwości wpływania na poprawę innowacyjności wykonawców poprzez zamówienia publiczne (popytowy czynnik aktywizujący innowacyjność firm).

Literatura

- Chojna J., *Miejsce podmiotów z kapitałem zagranicznym w gospodarce Polski*, [w:] *Inwestycje zagraniczne w Polsce 2009-2011*, IBRKK, Warszawa 2012.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, GUS, Warszawa 2012.
- Janasz K., *Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w modernizacji gospodarki kraju*, [w:] *Wybrane problemy modernizacji gospodarki*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 22, Wydawnictwo US, Szczecin 2011, s. 35-50.
- Karaszewski W., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, Wydawnictwo UMK w Toruniu, Toruń 2005.
- Różański J., *Przedsiębiorstwa zagraniczne w Polsce. Rozwój, finansowanie, ocena*, PWE, Warszawa 2010.
- Starzyńska D., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2012.
- Starzyńska W., Wiktorowicz J. (red.), *Zamówienia publiczne a innowacyjność przedsiębiorstw – stan obecny i perspektywy*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2012.
- Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych, DzU 1994, nr 76, poz. 344.
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, DzU 2004, nr 19, poz. 177, z późn. zm.
- Witkowska J., Wysokińska Z., *Umiędzynarodowienie małych i średnich przedsiębiorstw a procesy integracji europejskiej*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2006.

ENTERPRISES WITH FOREIGN CAPITAL ON THE PUBLIC PROCUREMENT MARKET IN POLAND. COMPARATIVE ANALYSIS WITH DOMESTIC FIRMS

Summary: Public procurement is one of the market tools which could be useful for the development of knowledge and innovation based economy. It is particularly aimed to improve a framework of innovation activities for enterprises. The main purpose of the paper is the assessment of role and significance of enterprises with foreign capital on the public procurement market in Poland. Special attention is paid to their innovation activities and their

opinion about the possibility to use public procurement as a tool supporting innovativeness in comparison with the opinion about enterprises with the Polish capital only. Data used for the analysis are based on the results of a survey conducted on a random sample of 685 enterprises in Poland among which there are public procurement suppliers (potential public procurement suppliers) and entities which have never participated in public contracts. The results of the analysis show that firms with foreign capital are more innovative and are characterized by higher scale of supply on the public procurement market.

Keywords: public procurement, innovation, innovativeness, ownership capital structure of suppliers.